

Ugyancsak szeptemberben Theodor Hurtig professzor színes vetített képes előadásban számolt be lappföldi útjáról és H. Kliewe docens az Északnémet-moréna-vidéken végzett kutatásairól adott képet tagságunk előtt. Mindkét előadást nagyszámú közönség hallgatta végig.

Októberben a TIT-tel közös rendezésben Váróczi Sarolta és dr. Szendrői Lászlóné tanárnők csehszlovákiai útjukról tartottak igen érdekes előadást.

Humboldt halálának 100. éves évfordulója alkalmával ünnepi ülésen emlékeztünk meg a nagy geográfusról. Életéről és munkásságáról szóló előadás megtartására a nagy geográfus magyarországi kutatóját: Radó Sándor professzort kértük fel.

Novemberben Ernst Neef lipcei professzornak Északkelet-Braziliában tett útjáról hallottunk igen szép, tartalmas előadást. Ugyanezt az előadást Sárospatakon és Szolnokon is megismételte. Szűkebb vitaülésen hangzott el ugyancsak Neef professzornak a Tájak fejlődése című előadása, amit termékeny és hosszú vita követett.

A debreceni szakülésen Kádár László professzor emlékeztet meg a Kínai Népköztársaság megalakulásának 10 éves évfordulójáról, méltatva a 10 éves fejlődést és gazdasági eredményeit. Ugyancsak ezen az ülésen Apáczai halálának 300. éves évfordulója alkalmából dr. Csinády Gerő docens foglalta össze a nagy pedagógus jelentőségét a földrajzi irodalomban és a földrajz oktatásában.

December hónapban a TIT-tel közös rendezésben Jakucs László tartott egyiptomi útjáról színes diaposzítívakkal illusztrált élménybeszámoló előadást.

Részben a pedagógusok téli szabadsága, részben a hallgatók félévi vizsgálja, majd szabadsága miatt, januárban és februárban nem tartottunk előadást.

Márciusban az NDK-ban tett útjáról Papp Imre igazgató tartott népszerű úti-beszámolót, majd ezt Pinczés Zoltánnak a Zempléni-hegység tönkösödéséről szóló előadása követte, ami élénk vitát váltott ki.

Ugyancsak márciusban a Városi Tanács Művelődési Osztályával karöltve földrajz-pedagógusok számára Csinády Gerő docens Afrika felszabadult országairól tartott továbbképző előadást.

Az egyetemen a felszabadulási ünnepi hét előadásorozatán tagságunk tekintélyes része hallgatta meg az Intézet több évi tokjai természeti és gazdaságföldrajzi kutatásairól szóló beszámolót, amit Kádár László professzor tartott.

Lenin elvtárs születésének 90. évfordulóján emlékeztünk meg hazánk felszabadulásának 15. évfordulójáról. Az ünnepi ülésen Kádár László egyetemi tanár a magyar földrajztudomány, míg Molnár Ferenc egyetemi hallgató a magyar mezőgazdaság fejlődéséről és felszabadulás utáni fejlődéséről számolt be.

1959. szeptembertől összesen 19 előadás hangzott el.

Ezek tárgykör szerinti megoszlása a következő:

Természeti földrajzi tudományos előadás	5
Gazdasági földrajzi tudományos előadás	2
Jubiláris földrajztörténeti előadás	3
Leíró földrajzi előadás	5
Tagtársaink külföldi útjáról élménybeszámoló előadások	4

Az összes előadásokból külföldi tudósok négy előadást tartottak.

További feladatunk a Tiszántúli Osztály taglétszámának növelése és az előadásokon való részvétel további fokozása. Különösen kívánatos ez az általános iskolákban tanító kartársak irányában, akiknek jelentős része a kétműszakos tanítás következtében még nem tudott egyetlen egy ülésünkön sem megjelenni. Kívánatos a környező városokban, elsősorban nagyobb városokban tanító földrajzszakos pedagógusokkal a kapcsolat további kiépítése és részükre tudományos és szakpedagógiai előadások tartása.

Pinczés Zoltán dr.
osztálytitkár

Kádár László dr.
osztályelnök

9. Miskolci Osztály

Társaságunk Miskolci Osztálya 1957. május 27-én alakult meg. Célja: a kutatás, az oktatás és az ismeretterjesztés. Működésének e három fő tényezője közös és gazdag hagyományokból táplálkozik. Borsod megyében a geográfia története egészen a XVI. század első felére nyúlik vissza, s olyan nevekkel büszkélkedhet, mint pl. BENCZÉDI SZÉKELY ISTVÁN, SEPSI CSOMBOR MÁRTON, COMENIUS, CSÉCSI JÁNOS, BENKŐ SÁMUEL, VASS IMRE, HEIPRIN ANGELO és BALLAGI KÁROLY. Társaságunk Miskolci Osztályát mélyen áthatja a mult tiszteletre és megbecsülésre méltó hagyománya. Nagy elődeink munkája pedig arra kötelez, hogy iskolai földrajzoktatásunkon kívül sokoldalú tudományos kutató és ismeretterjesztő tevékenységünkkel a borsodi népkulturális fejlődését, a mindennapi életet, a termelés előmozdítását, s ezzel a szocializmus építését szolgáljuk. E célkitűzések jegyében a Magyar Földrajzi Társaság

Miskolci Osztálya fennállása óta eltelt két és fél esztendő alatt figyelemre méltó eredményeket ért el a kutatás és oktatás és az ismeretterjesztés területén.

1. Tudományos kutatómunka

Miskolci Osztályunk fontos feladatának tekinti Borsod-Abaúj-Zemplén megye természeti és gazdaságföldrajzi tanulmányozását és tudományos feldolgozását. Ezen a téren sok mulasztást kell pótolnunk, mivel Borsod megye (Aggtelek és a Bükk-hegység kivételével) a múltban a magyar földrajzi szakirodalom egyik legelhanyagoltabb területe volt. Ez a megállapítás elsősorban a Cserehát, a Hernád-völgy, a Taktaköz, a Zempléni-hegység és a Harangod vidékére vonatkozik.

Felszabadulásunk előtt Borsod megyében nem beszélhettünk a szó igaz értelmében földrajzi kutatómunkáról. Csupán egy-két olyan geográfiai tanulmány jelent meg a borsodi szerzők tollából (*Kiséry, Swendtner, Csorba*, stb.), mely önálló munkáról tanúskodik. Ezek az eredmények természetesen nem állottak arányban a helyi lehetőségekkel és szükségletekkel.

Felszabadulásunk után (főleg az 50-es években) megyénkben is megindult a geográfiai kutatómunka. E munkában messze kimagasló eredményeket ért el dr. *Peja Győző*, a Miskolci Osztály elnöke. Több éven át behatóan vizsgálta a Bükk-hegység északi—északkeleti (harmadkori) előterének suvadásait és korróziós felszínformáit. Értékes tanulmányokat tett közzé a Sajó-völgy tektonikus eredetű képződményeiről, a Zempléni-hegység kialakulásáról, felépítéséről és mai felszínéről, továbbá a Miskolc-Diósgyőri-medence geomorfológiájáról. *PEJA Győző* jelenleg a Cserehát geomorfológiáján dolgozik és tovább tanulmányozza a jégkorszakból átöröklött felszínformákat a borsodi tájakon.

DR. *PEJA Győző* 1957-ben maga köré tömörítette a miskolci és borsodi geográfusokat, a földrajz szakos tanárokat, hidrológusokat, geológusokat, barlangkutatókat és mindazokat a tudományos szakembereket, akik felkészültségüknél fogva képesek földrajzi megfigyelő, gyűjtő és kutatómunkára. Tanácsaival, nagy tudásával és gazdag tapasztalatainak átadásával segíti a fiatal geográfusokat.

BORBÉLY SÁNDOR hidrológus tagtársunk — aki egyben a barlangkutató munkacsoportunk vezetője — a Bükk-hegység karsztomorfológiáját kutatja. Nevéhez fűződik a jávorkuti víznyelőbarlang feltárása és tudományos feldolgozása. Ezenkívül

tevékenyen részt vett a csipkés-kuti, bolhási, nagykőmázsavölgyi és a csókási barlang feltárásában. Részben foglalkozásából eredően, részben pedig az MFT Miskolci Osztálya megbízásából behatóan tanulmányozta a Borsodi iparvidék vízellátásának problémáit és a borsodi gyógyvizek hasznosításának lehetőségeit. Kutatási eredményeiről a Hidrológiai Közöny, a Borsodi Műszaki Élet és a Borsodi Földrajzi Évkönyv hasábjain számolt be.

SZABÓ GYULA éghajlati tanulmányokat folytat, s ezidáig a Bükk, a Zempléni-hegység, Borsod megye és Miskolc éghajlatáról írt cikkeket.

JUHÁSZ ANDRÁS főgeológus kutatómunkája gyakorlati jellegű, elsősorban a borsodi bányavidék megismerését és fejlesztését szolgálja.

Miskolc város településföldrajzát MARJALAKI KISS LAJOS kutatja, bár az erről írt értekezései inkább helytörténeti jellegűek. MARJALAKI KISS LAJOS földrajzi tanácsadó több mint két évtizeden át használták a polgári iskolákban.

Ösvízrajzi kérdésekkel, továbbá a Bodrogköz, a Taktaköz és a Harangod gazdasági földrajzával DR. KISÉRY LÁSZLÓ foglalkozik. Gazdaságföldrajzi geográfusaink a szocializmus építésének földrajzi vonatkozásait tanulmányozzák, elsősorban a borsodi példákon keresztül. FRISNYÁK SÁNDOR a geográfia helyi történetének felkutatásával és publikálásával a haladó hagyományokat kívánja ápolni.

Kutatómunkánkat egyelőre szerény kerekék között, minden anyagi támogatás nélkül, a főhivatásunk mellett végezzük.

2. Oktatás

1945 előtt nem volt Miskolcon és Borsodban olyan tudományos egyesület, intézmény, mely irányította volna a megyében tanító földrajztanárok tudományos továbbképzését. Egy-két alkalommal az oktatási szervek és a turistaegyesületek tartottak olyan jellegű összejöveteleket, melyek a geográfusok szakmai ismereteinek bővítését célozták. Ezek azonban rendszertelenek és elszigeteltek voltak, legtöbbször csak egy szűk réteget érintettek. Felszabadulásunk után az oktatási szervek már rendszeressé és általánossá tették a földrajzszakos tanárok továbbképzését, didaktikai ismereteinek bővítését. Szakmai kérdésekkel azonban keveset foglalkoztak, noha a földrajztudomány rohamléptekkel fejlődött s közben a világ politikai térképe egyre változott. Ezekkel a kérdésekkel a földrajzoktatás módszertani

problémáival foglalkozó témák előtérbe helyezése miatt a továbbképzéseken nem foglalkoztak.

Döntő változás ezen a téren 1952-ben a TIT helyi szervezete megalakulása után következett be, mely a földrajz-geológiai szakosztályban összefogta a megye geográfusait.

1957-ben a TIT földrajzi szakosztályában elért sikerek, eredmények egyre jobban sürgették a Magyar Földrajzi Társaság miskolci osztályának létrehozását.

A Magyar Szocialista Munkáspárt, a megyei és városi tanács vb. művelődésügyi osztálya és a Tudományos Ismeretterjesztő Társulat Borsod megyei szervezete segítségével és megértő támogatásával 1957. május 27-én 65 taggal megalakult a Magyar Földrajzi Társaság Miskolci Osztálya.

A geográfia művelőinek társadalmi összefogása mellett nagy gondot kívántunk fordítani a *szakmai* és az *ideológiai* továbbképzésre. Ennek érdekében rendszeressé tettük az ún. földrajzi klubesteket, melyek célja egy-egy tudományos előadás megtartása útján a tagság tájékoztatása a legújabb földrajzi kérdésekről. Gyakoriak a tudományos kutatási beszámolók, a komplex előadások, a folyóirat- és a szakkönyv ismertetések, a földrajzi filmvetítések és utibeszámolók. Népszerűek a TIT-tel közösen rendezett előadói konferenciák is, ahol olyan kérdésekkel is foglalkoztunk, mint pl. a földrajzi előadások tematikai és módszertani problémái, vagy az imperializmus és a szocializmus politikai földrajza. Tagtársaink részére megtartott előadások az ismeretbővítés mellett hozzájárulnak az ideológiai továbbképzéshez, a politikai tisztánlátáshoz, a dialektikus szemlélet és a materialista világnézet kialakításához, egy szóval a borsodi geográfusok szocialista tudatának fejlődéséhez. Továbbképzést szolgáló előadásainkat a legjobb helyi geográfusok, gyakran országos szaktekintélyek (KÁDÁR, RADÓ, UDVARHELYI, JAKUCS, KESSLER) és külföldi tudósok (TREWOR, LLOYD, THEODOR HURTIG, HANS KLIEWE) tartották.

Oktatómunkánkhoz tartoznak a kirándulások, üzemlátogatások és szakmai tanulmányutak, melyeket a tagság részére rendezünk.

3. Ismeretterjesztés

Az MSZMP művelődéspolitikai irányelveinek megfelelően a Magyar Földrajzi Társaság Miskolci Osztálya tevékenyen bekapcsolódott a TIT ismeretterjesztő munkájába. Közös munkatervük alapján rend-

szeresen tartunk népszerűsítő földrajzi előadásokat a városi és községi kultúrotthonokban, az ipari üzemekben, az állami gazdaságokban és a termelőszövetkezetekben. 1959. őszén 32 munkás- és bányászakadémiát hozott létre a TIT Borsod megyei szervezete, s ezeken a munkásakadémiákon a szakmai előadások mellett néhány általános műveltséget nyújtó előadást is beütemeztek. Így került sor a bányászakadémiákon földrajzi és geológiai előadások megtartására.

Miskolcon és Borsod megyében igen fejlett a munkások közötti ismeretterjesztés. Különösen sok földrajzi előadást tartunk a Lenin Kohászati Művekben, a diósgyőri és miskolci munkásszállásokon, a borsodi bányavidék művelődési otthonaiban, továbbá Kazincbareikán, Putnokon és Ózdon. Előadásaink közül a helyi témák: (Bükk, Sajó-völgy, a Borsodi iparvidék térsége, Borsod természeti szépségei stb.) a legnépszerűbbek, de ezeken kívül nagy érdeklődés mutatkozik az általános természeti földrajzi, geológiai, gazdaságföldrajzi és leíróföldrajzi előadások iránt is. Így pl. igen sok előadást tartunk a népi demokratikus országokról, a világ politikai térképének változásáról, a Szovjetunióról és hazánk gazdaságföldrajzáról. Nagyon látogatottak az utibeszámolók is, különösen akkor, ha azok vetítettképek. Megjegyezzük, hogy nagy gondot fordítunk az előadások *szemléltetésére* és *ellenőrzésére* is.

Parasztszágunk körében szintén eredményesnek mondható munkát végeztünk. Együttműködve a járási TIT titkárságokkal, az elmúlt évek során számtalan olyan földrajzi előadást tartottunk, mely a mezőgazdasági termelés és a természeti viszonyok kölcsönhatásait mutatta be. Foglalkoztunk a talajjal kapcsolatos legfontosabb tudnivalókkal, az éghajlati viszonyokkal, az öntözési kérdésekkel, a piacutatással, közlekedésföldrajzi stb. kérdésekkel. Több ízben javaslatokat is tettünk, így pl. az előnyösebben termelhető növényekre és a zöldövezetekre.

Ismeretterjesztő előadásaink fontos szerepet töltenek be az emberek gondolkodásának, szocialista tudatának fejlesztésében. Harcolunk a babonás hiedelmek és idealista felfogások ellen, s ugyanakkor a marxista-leninista földrajztudomány alapján elősegítjük dolgozó népünk általános műveltségének emelését, materialista világnézetének formálását. Ismeretterjesztő munkánk kiszélesítése érdekében minden évben megrendezzük a „Borsodi Földrajzi Hetet”, s egyre több cikket írunk a helyi párttaj-

tóba. Írásos ismeretterjesztésünk terén szintén szép eredmények születtek.

A felszabadulás óta a Miskolci Osztály tagjai közül többen megfordultak külföldön. Így pl. *Borbély Sándor* Albániában, Görögországban, Bulgáriában és Jugoszláviában tett nagyobb tanulmányutat, s közben négy héten keresztül karsztvizkutatást végzett Tirana környékén. *Benedek Imre*, *Bácskai Bertalan*, *Szabó Gyula* a Szovjetunióban, *Farkas Gyula* a Szovjetunióban, Romániában és Csehszlovákiában, dr. *Peja Győző*, *Baldzs Zoltán*, dr. *Kiséry László*, *Borbély Sándor* és *Oswald György* Lengyelországban, *Frisnyák Sándor* Ro-

mániában, Jugoszláviában, Bulgáriában, a Szovjetunióban, Csehszlovákiában és Németországban volt tanulmányútján.

A miskolci osztály előtt álló legfontosabb feladat az eredmények megszilárdítása és a tartalmi munka színvonalának állandó emelése. Csak így tudjuk teljesíteni azt a feladatot, amelyet elődeink több mint száz esztendővel ezelőtt így fogalmaztak meg: „Minél nagyobb mértékben részletetni hazánk fiai a tudományok jótékonyágából.”

Frisnyák Sándor
osztálytitkár

Peja Győző dr.
osztályelnök

JELENTÉS A KÖNYV- ÉS TÉRKÉPTÁR 1959. ÉVI MŰKÖDÉSÉRŐL

A mult év legfontosabb eseménye könyvtárunk életében Társaságunknak december hó első napjaiban a Népköztársaság útja 62. sz. alatti épületbe történt költözése volt. Itt könyvtárunk, valamint kiadványraktárunk részére két helyiséget kaptunk, ezek összes alapterülete 62 m². A két helyiségben, pontos számítások szerint, 64 szabványos méretű könyvvállvány helyezhető el, amelyeken kerekszámban 13 000 köt. állítható fel. Nyilvánvaló tehát, hogy az egész könyv- és térképtár, amelynek állománya 21 000 kötetre tehető, valamint a kiadványraktár még akkor sem volna felállítható, ha a szükséges könyvvállványok megvolnának. Tudvalevő azonban, hogy Társaságunk könyvvállványai és térkép-szekrényei, három kivételével, a háborús események következtében elpusztultak s azokat máig sem sikerült pótolnunk. A Zichy Jenő utcai helyiségekben a könyvtár 3/4 részét a Földrajztudományi Kutatócsoport előzetes engedélyével felállítottuk ugyan, de a kölcsönvett állványokat vissza kellett adnunk, mivel azokra könyvtárának állandó gyarapodása miatt neki is szüksége van. Időközben több könyvvállványt és könyvszekrényt szereztünk be, úgyhogy jelenleg 21 könyvvállványunk és 2 könyvszekrényünk van, amelyeken azonban a könyvtár állományának alig 1/4 része állítható fel. A könyvtárhelyiség csaknem 6 m magas. A helyszükén a terem falai mentén körülfutó polcokkal és széles galériával segíteni lehetne ugyan, de ez a megoldás olyan költséges, hogy arra gondolni sem tudunk. Kiadványraktárunk felállítása is igen fontos lenne, mert régi kiadványainkra sok megrendelést kaptunk s azoknak szeretnénk minél előbb eleget tenni, mivel abból Társaságunknak jelentékeny bevé-

tele várható, de raktárunkon is könnyíteni tudunk. Mielőtt azonban gyűjteményünk felállításához fognáknk, a helyiségeket előbb alaposan rendbe kell hozatnunk. Mindez hónapokig tartó munkát igényel, addig a könyvtár felállítását halasztást szenved. Igen súlyos feladat előtt állunk, egyrészt mivel a könyvtár felállítását a kutatók állandóan szorgalmazzzák, másrészt azonban olyan nehézségekkel állunk szemben, amelyeket a magunk erejéből megoldani nem tudunk.

Egyébként könyvtárunk az elmúlt év folyamán 137 önálló művel 188 kötetben, folyóiratgyűjteményünk — benne 7 új folyóirat — 376 kötettel, összesen tehát 144 művel 564 kötetben, térképtárunk 5 atlasszal és 48 térképpel gyarapodott. A könyvek számában némi visszaesés mutatkozik, ami elsősorban azzal magyarázható, hogy külföldi könyvek beszerzésére devizakeretünk nincs. Folyóirat- valamint térképgyűjteményünk azonban továbbra is örvendetesen gyarapodott, amit kiterjedt cserekapcsolatunknak, valamint dr. Radó Sándor és Tallián Ferenc tagtársaink áldozatkészségének köszönhetünk. Könyvvásárlásra 3026 Ft-ot fordítottunk.

A könyvtár ajándék útján 62 köt. könyvvel, 18 köt. folyóirattal, 3 atlasszal és 44 térképpel gyarapodott, ami az egész évi könyvszaporulat 32,4%-a. Értékes ajándékművekkel gazdagították könyvtárunkat az UNESCO, a M. Tud. Akadémia, az Orsz. Széchényi Könyvtár, a Budapesti Műszaki Egyetem központi könyvtára, a debreceni Kossuth Lajos Tudományegyetem Földrajzi Intézete, a Magyar Karszt- és Barlangkutató Társulat, a Földrajztudományi Kutatócsoport, Társaságunk Miskolci Osztálya, „A Földrajz Tanítása” c.